

Emberi Erőforrások Minisztériuma
Köznevelésért Felelős Államtitkárság
Maruzsa Zoltán
Köznevelésért Felelős Államtitkár Úr
és
Kisfaludy László
Köznevelésért Felelős Helyettes Államtitkár Úr
részére

1055 Budapest, Szalay u. 10-14.

Budapest, 2020. május 18.

Tárgy: Válaszlevél az EMMI VIII/2591-2/2020/KOZNEVIG levelére digitális tantermen kívüli oktatás tárgyában

Tisztelt Köznevelésért Felelős Államtitkár Úr és Köznevelésért Felelős Helyettes Államtitkár Úr!

Köszönjük a t.Helyettes Államtitkár Úr 2020. április 23-án kelt választát, melyben a tantermen kívüli digitális oktatással kapcsolatos álláspontjáról tájékoztatott bennünket.

Az alábbiakban összefoglaltuk, melyek azok a szempontok, melyeket továbbra is fontosnak tartunk megvalósítani a járványügyi helyzetben zajló digitális tantermen kívüli oktatás ideje alatt.

Meggyőződésünk, hogy a pedagógus társadalomnak a digitális oktatás biztonságával kapcsolatos **ismeretanyagának bővítése** elengedhetetlen ahhoz, hogy a tantermen kívüli oktatás mind a pedagógusok, mind a gyermekek és szülei számára is biztonságos legyen. Gyermekjogi és adatvédelmi szempontból is számos **potenciális veszélyforrás** van jelen az online térben, ezért kiemelten fontos a tudatos és felelős digitális eszközhasználat.

A NAIH digitális oktatással kapcsolatos [állásfoglalása](#) kiemeli, hogy **személyes adatok kezelése** csak akkor és annyiban lehet **indokolt**, amennyiben az adatkezelés célját nem lehetséges adatkezelést nem igénylő eszközökkel elérni. További fontos adatvédelmi alapelv, hogy a személyes adatok kezelése esetén pedig minden esetben vizsgálni kell, hogy létezhet-e hatékony, de az **érintettek magánszférájára kevésbé kockázatos megoldás**. A **közfeladat** - a köznevelés - **ellátása** keretében történő személyes adatkezelés tehát csak akkor tekinthető **jogszerűnek**, ha az **adattakarékosság és a szükségesség** adatvédelmi alapelvei maradéktalanul érvényesülnek. A NAIH fent idézett állásfoglalása és az [Oktatási Hivatal ajánlása](#) a számonkérési formákról is kiemeli, hogy a videofelvétel készítése és feltöltése a gyermek magánszférája szempontjából **adatvédelmi és gyermekjogi kockázatot** hordozhat, ezért ehelyett a gyermek magánszférájába kevésbé beavatkozó, ugyanakkor a közfeladat ellátásának teljesítésére alkalmas kapcsolattartási és számonkérési/beszámoltatási módokat javasolt kialakítani. Fontos hangsúlyozni, hogy álláspontunk szerint önmagában a videofelvétel bevezetése nem teljességgel elvetendő a digitális

oktatásban, azonban reálisan és biztonságosan erre akkor kerülhet majd sor, amennyiben a videófelvétel bevezetésének jogszabályi és gyakorlati feltételei és garanciái a jövőben adottak lesznek.

Tekintettel arra, hogy jelenleg **nem állnak rendelkezésre** olyan ágazati *soft law* szabályozó eszközök, iránymutatások, **protokollok**, amelyek a köznevelési intézmények digitális oktatására vonatkozóan egységes szabályokat állapítanának meg, rendkívül fontos és hiánypótló lenne ennek megalkotása. A járványügyi helyzet kirobbanása óta napi szinten 5-10 gyermekjogi megkeresés érkezik Alapítványunkhoz, melyek fele a digitális oktatással kapcsolatos. Az Alapítványunk online jogsegélyvonalára beérkezett konkrét gyermekjogi esetek is azt tanúsítják, hogy az otthoni környezetben nem megfelelően biztosított, adatbetekintési joggal nem rendelkező személyek is sok esetben hozzáférnek a diákok személyes adataihoz. Gyakorlati tapasztalatokból látjuk, hogy mind a pedagógusok, mind a szülők és diákok útmutatásra, támpontokra szorulnak ebben az újfajta helyzetben. A járványválság előtt is érkeztek már alapítványunkhoz olyan gyermekjogi panaszok, amelyek azzal hozhatóak összefüggésbe, hogy az iskoláknak és a pedagógusoknak nincs kialakult gyakorlata és érzékenysége az online kapcsolattartás és digitális platformhasználat területén. A legtipikusabb gyermekjogi problémák voltak: a pedagógus összemossa a magán levelezést és a diákokkal való iskolai kapcsolattartást (ennek mentén pedig érzelmi határátlépést valósít meg). Mivel jelenleg nincs egységes szabályozás a digitális oktatásra vonatkozóan, ad-hoc módon köznevelési intézményenként rendkívül eltérő megoldások születnek. Ezért is tartjuk elengedhetetlennek ezen a területen a szaktárca részéről megfelelő módszertani ajánlás/protokoll kiadását.

Ugyan jelenleg a járványügyi intézkedések enyhítése zajlik országszerte, elképzelhető, hogy a 2020-as év második felében veszélyeztető tényezőként ismét jelen lesz a COVID-19 vírus és az ennek következményeként bevezetésre kerülő veszélyhelyzeti intézkedések, amely egy a digitális oktatás biztonságosságával kapcsolatos protokoll megalkotása esetén már talán nem érné olyan váratlanul és felkészületlenül a köznevelés valamennyi szereplőjét.

Álláspontunk szerint a digitális tantermen kívüli oktatás biztonságát segítő minisztériumi **protokoll** szabályozási tárgykörébe tarthatna (a teljesség igénye nélkül):

- **Adatvédelmi alapfogalmak tisztázása:**

- Mi minősül személyes adatnak a digitális tantermen kívüli oktatás keretein belül? Álláspontunk szerint egyaránt segíteni kell a pedagógusokat, a szülőket és a gyerekeket abban, hogy tudják, mi minősül személyes adatnak a GDPR rendelet alapján
 - Pl.: álláspontunk szerint a 2020.04.23-án kelt EMMI levélben foglaltakkal ellentétben az a videó vagy fotó, amit egy diák készít és elküld a rajzáról az iskola felé – azon túlmenően, hogy ez az iskolai feladat eredményének digitális változata –, elsősorban személyes adatnak minősül, tekintettel a GDPR vonatkozó definíciójára („bármely meghatározott, azonosított vagy azonosítható természetes személlyel kapcsolatba hozható adat”)
- Tisztázandó az adatkezelő személye, felelőssége

- Főbb adatvédelmi alapelvek ismertetése, különös tekintettel a szükségszerűség és adattakarékosság elvére
- Személyes adatkezelés, mint „végső eszköz”: személyes adatok kezelése csak akkor és annyiban lehet indokolt, amennyiben az adatkezelés célját nem lehetséges adatkezelést nem igénylő eszközökkel elérni (a közfeladat ellátása más módon nem teljesíthető), továbbá minden esetben vizsgálni kell, hogy létezhet-e hatékony, de az érintettek magánszférájára kevésbé kockázatos megoldás.
- **Adatvédelmi tájékoztatás** (irányadó minta) a gyerekek és szülei (törvényes képviselőik) számára, amely tartalmazza a személyes adatkezelés célját, jogalapját, nyilvánosságra hozatalának tilalmát, hozzáférhetővé tételét, tárolásának időtartamát, törlését), továbbá azt is, hogy jogszerűen visszautasítható az adatkezelés, illetve hová fordulhat jogorvoslatért a gyerek (vagy gondviselője) személyes adataival való visszaélés esetén.
- **Elsődlegesen ajánlott, adatvédelmi szempontból biztonságos beszámolási/számonkérési módszerek alkalmazása**
A tanítás mellett elsősorban a források megosztása, a tanulás és tudás áramlásának rendszerezése, átcsoportosítása, az értékeléseknek pedig a fejlesztő, megerősítő funkciója lehet kiemelt feladat a jelenlegi távoktatás alatt pedagógiai szempontból. Alkalmas módszerek lehetnek többek között az online tesztek felhasználása, írásbeli beadandó dolgozat vagy prezentáció elküldése, kiscsoportos feladatok kiadása, stb.
- **Tárgyi eszközök biztonságos használata:**
 - A tanárok által a közfeladat teljesítése céljából használt magántulajdonú tárgyi eszközök (magán laptopok) otthoni – adatvédelmi szempontból – biztonságos használata (személyes adatok tárolása, hozzáférhetővé tétele, törlése, stb.)
- **A biztonságos online kommunikációs csatornák és alapelvek:**
 - Ajánlott online kommunikációs csatornák listája, [korhatár besorolások](#), megfelelő adatvédelmi beállítások
 - Alapelvek: kerülni kell az ún. „one on one” beszélgetéseket, videóbeszélgetéseket a gyerekekkel, amennyiben megoldható, mindig 2 felnőtt legyen jelen az online beszélgetéseknél; minden esetben hivatalos (és nem magán) e-mail címről történő levélküldés; kifejezetten tanítási/munkaidőben történő e-mail küldés; stb.
- **Az online tér potenciális veszélyforrásai:**
 - Az online térben mind a diákok, mind a tanárok ellen irányuló esetleges veszélyekkel, visszaélésekkel (szexuális visszaélés, sexting, zsarolás, kényszerítés cyberbullying, hate speech, érzelmi abúzus stb.) kapcsolatos érzékenyítés, illetve ezekkel szembeni hatékony fellépés, prevenció eszközök, jó gyakorlatok, belső eljárásrend kialakítása (ki, mit, mikor, kinek jelezzem és mik a következmények)

Mint ahogy az korábbi levelünkben már említésre került, a protokoll elkészítésében Alapítványunk továbbra is szívesen nyújt szakmai segítséget. Gyermekjogi Központunk csupán az iskolák hivatalos bezárásától kezdődően közel 370 egyedi megkeresés során nyújtott ingyenes jogi segítséget, gyerekeket is érintő ügyekben. Ezen megkeresések egy része kifejezetten a digitális távoktatás bizonytalanságaiból

fakadó problémákat érintette, melyekben Alapítványunk jogsegély-szolgáltatásán keresztül nyújtott szakmai segítséget. Alapítványunk a veszélyhelyzet kihirdetése óta, továbbá azt megelőzően is kifejezetten gyermekjogi szempontú, a részletkérdésekre is kitérő releváns szakmai támogató anyagokat készít, melyek az oktatás valamennyi szereplője (pedagógusok, szülők, tanulók) számára nyújt kézzelfogható segítséget a digitális eszközhasználatban. Évente több, mint 100 felkérésnek eleget téve tartunk szakmai tréningeket, előadásokat, workshopokat a gyerekek digitális biztonsága témakörében, amelyek segítségével egyre több szülő és gyerekekkel foglalkozó szakember tud törekedni a gyerekek/tanulók digitális lábnyomának, magánéletének, személyes adatainak és online személyiségének védelmére és oltalmazására.

Bízunk benne, hogy hamarosan mind a tanárok, mind a diákok és gondviselőjük számára biztonságos és kiszámítható térré válik a digitális oktatási platform.

Tisztelettel,

Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány

Gyermekjogi Központ